

WAARDERING HISTORISCHE GROENSTRUCTUREN WARMOND TEYLINGEN

RAPPORT 21 MAART 2019

Vereniging tot bevordering, ondersteuning en instandhouding van landschappelijk en stedelijk schoon

COLOFON

Waardering Historische Groenstructuren Warmond
In opdracht van: Gemeente Teylingen

Uitgevoerd door:
Stichting Dorp, Stad en Land
Adviseurs ruimtelijke kwaliteit
Groothandelsgebouw
Stationsplein 45
3001 GC Rotterdam
010 280 9445
www.dorpstadenland.nl
info@dorpstadenland.nl

Projectteam:
Suzanne Loen

Datum: 21 maart 2019

©Dorp, Stad en Land 2019

Teksten, foto's en kaarten zijn gemaakt door Dorp, Stad en Land, tenzij anders vermeld.

INHOUD

1. Inleiding	4
Werkwijze	
Bronnen	
2. Ontwikkeling groenstructuren	12
3. Historische kaartenanalyse	18
4. Waardering en beschrijving groenstructuren	30
5. Cultuurhistorische waardenkaart en matrix	40
6. Conclusies en aanbevelingen	42
7. Kansen per groenstructuur	44

Het onderzoeksgebied historische groenstructuren gelegen op een historisch strategisch kruispunt van waterwegen (eigen bewerking Googlemaps)

1. INLEIDING

In opdracht van de gemeente Teylingen heeft Dorp Stad en Land de historische groenstructuren ten noordwesten van de Oranje Nassaulaan in kaart gebracht. Regelmatig ontvangt de gemeente verzoeken de grond te kunnen ontwikkelen voor bebouwing. Een onderzoek naar de cultuurhistorische en landschappelijke waarden van het gebied kan een kader en richting geven voor behoud en mogelijke ontwikkelingen in het gebied.

WERKWIJZE & WAARDERINGSMETHODIEK

Bij aanvang van het onderzoek beperkte het onderzoeksgebied zich tot het zogenaamde Munnikenbos. Na overleg is het onderzoeksgebied uitgebreid tot de historische groenstructuren tussen de Oranje Nassaulaan, spoordijk en het Poelmeer. Het onderzoeksgebied bevindt zich ten zuidwesten van het dorp Warmond op een kruispunt van historische lange lijnen. Het onderzoek richt zich op de historische ontwikkeling van het gebied en de landschappelijke kenmerken en kwaliteiten van de groenstructuur. Met dit onderzoek als basis kunnen in de toekomst ontwikkelingsrichtingen van de waardevolle groenstructuren worden afgewogen.

De groenstructuren zijn vanaf de openbare weg gefotografeerd. Daarnaast is voor nadere beoordeling gebruik gemaakt van openbare bronnen zoals het Nationaal Archief, Beeldbank van de RCE, Topotijdreis, Google Earth, Streekarchief Leiden en Omstreken en overige openbare archieven. Omdat de structuren in de winter zijn gefotografeerd is soms gebruik gemaakt van Streetviewbeelden om de groenstructuur beter in beeld te brengen. Op basis van bovengenoemd beeldmateriaal zijn structuren en elementen van een cultuurhistorische waardering voorzien. De waardering van cultuurlandschappen en historische groenaanleg is gebaseerd op de criteria en methode uit de publicaties 'Handreiking Cultuurhistorie in m.e.r. en MKBA', (Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed, 2008) 'Rekening houden met cultuurhistorische waarden' (Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, 2012) en 'Een Toekomst Voor Groen' (Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, 2012). Daarnaast is gebruik gemaakt van de waarderingssystematiek zoals toegepast door de gemeente Leiden en van Park Rusthof welke is gehanteerd door de gemeente. De waarderingssystematiek van cultuurhistorische structuren en elementen is steeds aan vernieuwde inzichten onderhevig. De gehanteerde criteria zoals toegepast bij Park Rusthof zijn dan ook herijkt en aangepast naar de huidige inzichten van het RCE.

Caertboeck van Rynland : [Warmond] / 1615 /
 Vervaardiger: Berckenrode, Balthasar Floriszoon van;
 Balthasars, Floris/ Archief Hoogheemraadschap van Rijnland

De waarderingscriteria zijn door DSL gerangschikt en voorzien van toelichting ten behoeve van de toepassing en transparantie van de waardering van de elementen. De criteria zijn over 3 categorieën verdeeld te weten: Beleefde kwaliteit, Inhoudelijke kwaliteit en Fysieke kwaliteit.

Beleefde waarde

1. Herinneringswaarde & lokaal belang: herkomst, relatie met historische gebeurtenissen, ontwikkelingen, betekenis voor de kennis over het verleden.
2. Zichtbaarheid; mate van zichtbaarheid en herkenbaarheid.
3. Bijdrage aan de ruimtelijke kwaliteit; in omgeving en gebruik.

Fysieke waarde

4. Gaafheid: oorspronkelijkheid van de structuur of waardevolle accumulatie.
5. Geconserveerd: mate van evenwicht tussen landschapselementen en de abiotische omgeving.
6. Authenticiteit: van structuur en gebruik.

Inhoudelijke waarde

7. Informativiteit: kunsthistorische waarde: architectuur-, stedenbouwkunstige of tuinhistorische waarde en betekenis voor kennis over deze vakgebieden.
8. Unicité/zeldzaamheid: ten aanzien van structuur en/of gebruik.
9. Samenhangendheid & ensemblewaarde: mate van samenhang met een groter geheel (intern en extern).
10. Representativiteit: de voorbeeldigheid van het exemplaar of type.

De totaalwaardering van elke structuur resulteert in de waarde 'geen waarde' (0 punten) 'redelijk hoog', 'hoog' of 'zeer hoog'. Structuren die 1-10 punten scoren zijn Redelijk gewaardeerd, objecten met 10-20 punten hebben een waarde Hoog en objecten die 21 of meer punten scoren, zijn Zeer Hoog gewaardeerd.

In hoofdstuk 4 is een waarderingsmatrix van de gewaardeerde structuren toegevoegd aan het rapport

Tot slot wordt de structuur van een beschrijving voorzien. De beschrijving bestaat uit enkele feitelijke gegevens (o.a. locatieaanduiding, ouderdom, functie, etc.), een beschrijving van de historische ontwikkeling, de kenmerken van de structuur, een waardering, de relevante waarderingscriteria en een toelichting op de waardering.

De waardering heeft betrekking op structuren zoals vlakken en lijnen. Afzonderlijke elementen als bomen,

bruggen, hekwerken worden in de structuur meegewogen middels (onder andere) het criterium ‘interne ensemblewaarde’.

OVERLEGGEN

Er heeft een overleg plaatsgevonden met de gemeente Teylingen in december 2019. Na dit overleg is besloten het onderzoeksgebied uit te breiden van het stuk ‘Monnikenhout’ naar de samenhang en cultuurhistorische waarde van de groenstructuren in het vergrote onderzoeksgebied tussen Warmonderhek, Poelmeer en Oranje Nassaulaan ten zuidwesten van de spoorlijn.

BRONNEN

Bij het opstellen van de cultuurhistorische waardenkaart is van de volgende bronnen gebruik gemaakt.

- Handreiking Cultuurhistorie in m.e.r. en MKBA (Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed, 2008)
- Rekening houden met cultuurhistorische waarden (Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, 2012)
- Een Toekomst Voor Groen (Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, 2012).
- Toelichting bij het besluit tot aanwijzing van het beschermd dorpsgezicht Warmond, gemeente Warmond (Zuid-Holland) ex artikel 35 Monumentenwet 1988
- CultGIS: beschrijvingen Zuid-Hollandse regio's, naam regio: Duin- en Bollenstreek (A.J. Haartsen, Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, Bureau Lantschap, 20 oktober 2006)
- Bloementeel in Warmond 1880-1950 (A. Noort, Leids Jaarboekje 2002)
- Boeren, burgers, buitenlui, over Jannen met de pet en heren van stand (Warmondse Monumentendagen, 9 en 10 september)
- Cultuurhistorische Atlas Zuid-Holland
- Beeldbank Rijksdienst Cultureel Erfgoed
- Archief Hoogheemraadschap Rijnland
- leiden.courant.nu (krantenartikelen en via Delpher)
- www.erfgoedleiden.nl
- www.warmelda.nl
- www.bagviewer.kadaster.nl
- www.geschiedenisvanzuidholland.nl
- www.topotijdreis.nl
- www.nationaalarchief.nl
- www.google.nl/maps

GEMEENTELIJK EN RIJKSBELEID

Het lint Oranjeweg/Herenweg is een lint met zeer hoge cultuurhistorische waarde en maakt deel uit van een rijksbeschermd stads- en dorpsgezicht. Het onderzoeksgebied grenst aan en valt deels onder dit beschermde dorpsgezicht.

PROVINCIAAL BELEID

Het onderzoeksgebied bevindt zich op de oude strandwallen op de overgang van duinen naar veen. Over het gebied lopen de provinciale erfgoedlijnen Trekvaarten en Landgoederenzone.

Rijksbeschermd dorpsgezicht Warmond aan het polderlint Oranje Nassaulaan - Herenweg / Cultuurhistorische Atlas Zuid-Holland.

“Het dorp Warmond is gelegen op een oude strandwal tussen de kust en het Hollands-Utrechts veengebied.”

Op de kaart uit 1639 zijn de parallel aan elkaar gelegen strandwallen met verbindingswegen te zien waaraan zich al vroeg kastelen en kloosters vestigden. Op deze kaart is al een waterverbinding van de Achterpoel naar Rijsburg. De Haarlemmertrekvaart zou in 1657 worden aangelegd. Detail van kaart: Chaerte vande gelegentheijdt der landen, wegen, wateringhen ende meerren tusschen de steden Haerlem ende Leijden / Douw, Jan Janszoon / 1639 / Archief Hoogheemraadschap Rijnland.

Detail van kaart met kastelen en kloosters in het dorp Warmond.
Douw, Jan Janszoon; Brouckhuijsen, Steven Pieterszoon van / 1647
Archief Hoogheemraadschap Rijnland

ONDERZOEKSGBIED

Het onderzoeksgebied betreft het zuidwestelijk deel van Warmond tussen de Haarlemmer Trekvaart, het Poelmeer en de Oranje Nassaulaan.

Huidige ligging plangebied omringd door waterstructuren aan het historische polderlint Oranje Nassaulaan - Herenweg (eigen bewerking Googlemaps).

Hoogtekaart van het maaiveld in het plangebied. Het is duidelijk hoger gelegen dan het veenweidegebied ten oosten van de Leede / Algemene Hoogtekaart Nederland (ahn.nl)

Het onderzoeksgebied bestaat uit drie deelgebieden ontsloten vanaf de Oranje Nassaulaan en wordt gekenmerkt door de historische slotenstructuur / Eigen bewerking Legger Hoogheemraadschap Rijnland.

2. ONTWIKKELING GROENSTRUCTUREN

Groene structuren en elementen staan niet op zichzelf. Het zijn sporen van de geschiedenis die teruggaan tot de vroegste ontwikkelingen van een gebied. Een cultuurhistorische waardering is daarom alleen mogelijk als kennis wordt genomen van en rekening wordt gehouden met deze geschiedenis. Aan de hand van historisch kaartmateriaal en verschillende documenten is een beschrijving van de ontstaansgeschiedenis opgesteld.

ONTWIKKELING EN TYPERING HISTORISCHE GROENSTRUCTUREN

Kastelen en kloosters

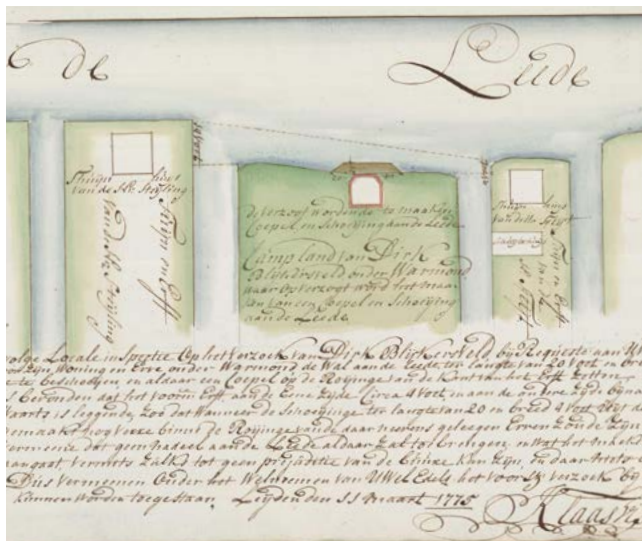
Het dorp Warmond is gelegen op een oude strandwal tussen het Hollands-Utrechts veengebied en de geestgronden. Vondsten van nederzettingen gaan terug tot 2500 v. Christus. *De hoger gelegen zandruggen van de strandwallen werden gebruikt voor houtbouw of ontbost en als bouwland gebruikt, de lager gelegen geestgronden voor akker- en veeteelt.* De relatieve hoge ligging maakte de strandwallen die parallel aan elkaar lagen gunstig voor bewoning en infrastructuur. De Oude Rijn naar Katwijk, De Leede en later de Haarlemmer Trekvaart en Oegstgeesterkanaal maakten Warmond tot een strategische vestigingsplaats. Op de kaart zijn de parallel aan elkaar gelegen strandwallen met verbindingswegen te zien waaraan zich al vroeg kastelen en kloosters vestigden. Vanaf de 7de eeuw vestigen zich geestelijken in het kustgebied. In de 9de eeuw wordt voor het eerst melding gemaakt van het dorp Warmond. Een kapel van de kerk in Oegstgeest wordt in de 11de eeuw gevestigd in Warmond. In de 13de eeuw worden twee burchten gebouwd in het dorp. Begin 15de eeuw vestigen zich twee kloosters in het dorp, het mannenklooster genaamd Mariënhaven en het vrouwenklooster St. Ursula. Vermoedelijk behoorde het stuk land dat verwijst naar 'Monikenhout' toe aan het mannenklooster Mariënpool/Mariënhaven dat was gesitueerd aan de huidige Kloosterwei. Op het perceel langs het huidige Poelmeer bevond zich een nat hakhoutbos. Bebouwing concentreerde zich lange tijd tussen de huidige Oranje Nassaulaan/ Herenweg en de Leede. Ten noorden van de huidige Oranje Nassaulaan/ Herenweg was het land overwegend in gebruik voor de land- en houtbouw.

Op dit detail van de kaart Het Huys Lockhorst met tuinen, boomgaarden en landerijen tussen de Herenweg en de Leede. Hier bevindt zich nu de jachthaven Lockhorst / Historisch Genootschap Warmelda.

Al vroeg vestigden zich kloosters in Warmond. Ook het Groot Seminarie was omgeven door een groenstructuur van tuinen / Historisch Genootschap Warmelda.

Zogenaamde pleziertuinen met speel- en tuinhuisjes in Warmond aan de Leede, 1775 / Archief Hoogheemraadschap Rijnland.

Bloemenkwekerij aan de Herenweg / Historisch Genootschap Warmelda.

Haarlemmer Trekvaart, Oegstgeesterkanaal & Spoorlijn

De Haarlemmertrekvaart werd in 1657 aangelegd. Het plangebied kwam hierdoor op een nog dynamischer kruispunt van waterwegen te liggen. In 1840 werd de Vliet gekanaliseerd en het Oegstgeesterkanaal doorgetrokken naar Katwijk aan Zee. In 1842 werd de spoorlijn tussen Leiden en Haarlem aangelegd. Hierdoor onstond een grens tussen het dorpsgebied en het landelijke gebied. Het gebied ten westen van de spoorlijn in de Doodpolder behield lang haar agrarische karakter en bleef min of meer onbebouwd.

Bollentelers en boeren

In de 16de eeuw werd door de Oostenrijkse botanicus Clusius de tulp in Nederland geïntroduceerd. Clusius ging doceren in Leiden en ontdekte dat de bloemen goed groeiden op de kalkrijke strandwallen in de omgeving. Zo begon de kleinschalige kweek van tulpen, narcissen en hyacinten op de geëgaliseerde strandwallen vooral op de hoven van kloosters en buitenplaatsen en op kleine kwekerijen. Voor 1850 was kleinschalige bollen- en bloementeel gericht op een kleine afzetmarkt vanwege de hoge prijs. Tuinders en landbouwers hadden gemengde bedrijven en deden de bloemen 'erbij'. Vanaf 1850 groeide de afzetmarkt en nam de teelt toe. Grotere kwekerijen zoals Van Kouwenhoven teelden op land in het onderzoeksgebied tussen de spoorlijn en het Warmonderhek. Zandafravingen die plaatsvonden voor ophogingen in de steden creëerden ruimte voor de groei van de bollenteelt. Naast de kwekerijen bleef een groot deel van de grond in het onderzoeksgebied ook in gebruik als weide- en akkerland.

Buitenplaatsen en pleziertuinen (17de - 19de eeuw)

Met de opkomst van de gegoede burgerij ontwikkelden zich rondom de steden gebieden met pleziertuinen. Dit waren tuinen en landerijen waar (vaak rentenierende) bemiddelde stedelingen verpoosden. Op hun tuinen bouwden zij vaak theekoepels en zogenaamde speelhuisjes. Kleine paviljoens die bij voorkeur uitkeken over het water. Het 'spelevaren' was een geliefd tijdverdrijf waarvoor botenhuizen en/of steigers werden aangelegd. Vaak werden de speelhuisjes en/of al aanwezige boerenwoningen uitgebouwd tot volwaardige zomer- of buitenhuizen en buitenplaatsen. Op de Topografische Militaire Kaart uit 1895 is het complex 'Lommerlust' aangegeven. Een advertentie uit 1830 (Oprechte Haarlemsche Courant, 1830) biedt Lommerlust, tezamen met onder andere koeienstal, schuur, hooiberg en grote tuin, bepoting en beplanting, aan als 'optrek of zomerverblijf'. Hieruit kan worden afgeleid dat Lommerlust zowel lusthof/pleziertuin als landbouwbedrijf/kwekerij was. Alhoewel tuinders en boeren actief bleven in het onderzoeksgebied kreeg het met de pleziertuinen en -huisjes een meer gemengd karakter. Siertuinen, weiden, boomgaarden, geriefbosjes en bollenteelt wisselden elkaar af. De renteniers met hun pleziertuinen bleven delen van hun land exploiteren door verpachting aan boeren en eigen agrarische activiteiten als hakhoutcultuur.

Landhuizen

Eind 19de en begin 20ste eeuw trekken meer bemiddelde families naar Warmond. Landerijen van boeren en tuinders worden opgekocht. Waar de grote voorname huizen en buitenplaatsen zich eerste concentreerden ten zuiden van de Oranje Nassaulaan/Herenweg aan de Leede verschijnen nu ook villa's en landhuizen ten noorden van de Oranje Nassaulaan. Op het terrein dat in 1830 nog als 'zomerverblijf' Lommerlust wordt aangeboden worden twee villa's gebouwd in de (Engelse) landhuisstijl, Hagheweyde (1913) aan het Poelmeer en Malgré Tout (1912) aan de Oranje Nassaulaan. De monumentale villa's met bijbehorende tuinen in de gemengde landschapstijl met bosschages, slingerpaden en waterpartijen gaven het gebied een voornamer en residentieel karakter. De villa's werden tevens voorzien van fraaie bruggen met hekpalen, tuinmuren- en poorten, tuinmanswoningen en garages. Een poel achter het landhuis Hagheweyde verschijnt rond 1950 op de kaarten. Uit de beschrijving van het rijksmonument blijkt dat zowel de poel als de dienstwoning aan de Poel 4 bij landgoed Hagheweyde hoorden. Het terrein van Hagheweyde was aanzienlijk en besloeg meerdere percelen. Bruggetjes tussen de percelen verbonden de door sloten gescheiden delen met elkaar. Rondom de landhuizen bevonden zich de akkers van de kwekerij van o.a. de tuindersfamilie Kouwenhoven. Verwarrend genoeg wordt de naam Lommerlust gebruikt voor drie complexen aan de Oranje Nassauweg/Herenweg die wellicht ooit bij elkaar hoorden of als één gebied werden beschouwd.

- Lommerlust 1 betreft de complexen van het latere Hagheweyde en Malgré Tout, gelegen tussen het Achtienthontpat en de Poelweg
- Lommerlust 2 betreft het terrein tussen de Poelweg tot aan het spoortracé. Op dit deel werd aan de Herenweg in 1907 een boerderij genaamd 'Lommerlust' van de landbouwers en bollenboeren Gebr. Ramp gebouwd. De heer Ramp stelde, volgens een bericht uit de Leidsche Courant van 1922, jaarlijks zijn schietbaan ter beschikking aan de schietwedstrijden van de 'Veldwachters Schietvereniging Wilhelmina'. Ook bevond zich hier de bloemistenwinkel en akkers van bloemkwekers- en bollenboerenfamilie Kouwenhoven
- Lommerlust 3, een boerderij genaamd Lommerlust met een lusthof of siertuin, stond middenin de bollenvelden aan de huidige Lommerlustlaan. De boerenstede staat in ieder geval op de minuutplannen van 1811-1832 vermeld. Het complex is gesloopt in de jaren '70 van de 20ste eeuw.

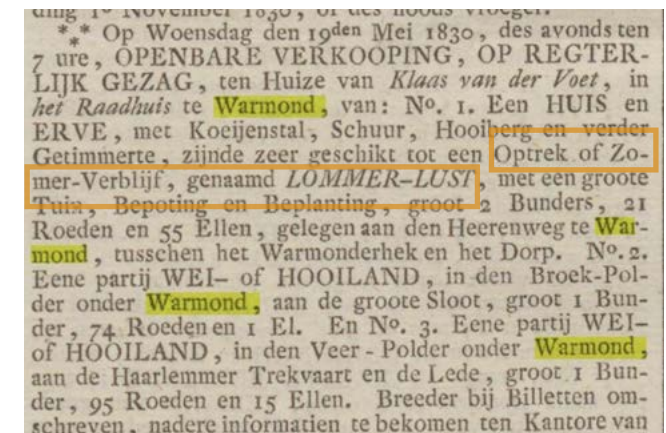
Warmonderhof

In 1947 biedt de heer E.E. Menten (oud diplomaat en bankier), dan eigenaar van Hagheweyde, een deel van zijn huis en landerijen aan aan de Warmonderhof. Dit is een pionierende middelbare Tuin- en Landbouwschool waar de biologisch-dynamische landbouwmethode wordt onderwezen. Later worden op het land ook schuren geplaatst voor de slaapvertrekken van de inwonende studenten. Het terrein dat de school mag gebruiken is 1,5 ha groot.

In 1971 verlaat de school Warmond en verhuist naar Dronten waar de school nog steeds actief is.

Landgoed Hagheweyde van bankiersfamilie Menten aan de Oranje Nassaulaan 10-12 (gebouwd in 1913) op een foto uit 1930 / Historisch Genootschap Warmelda.

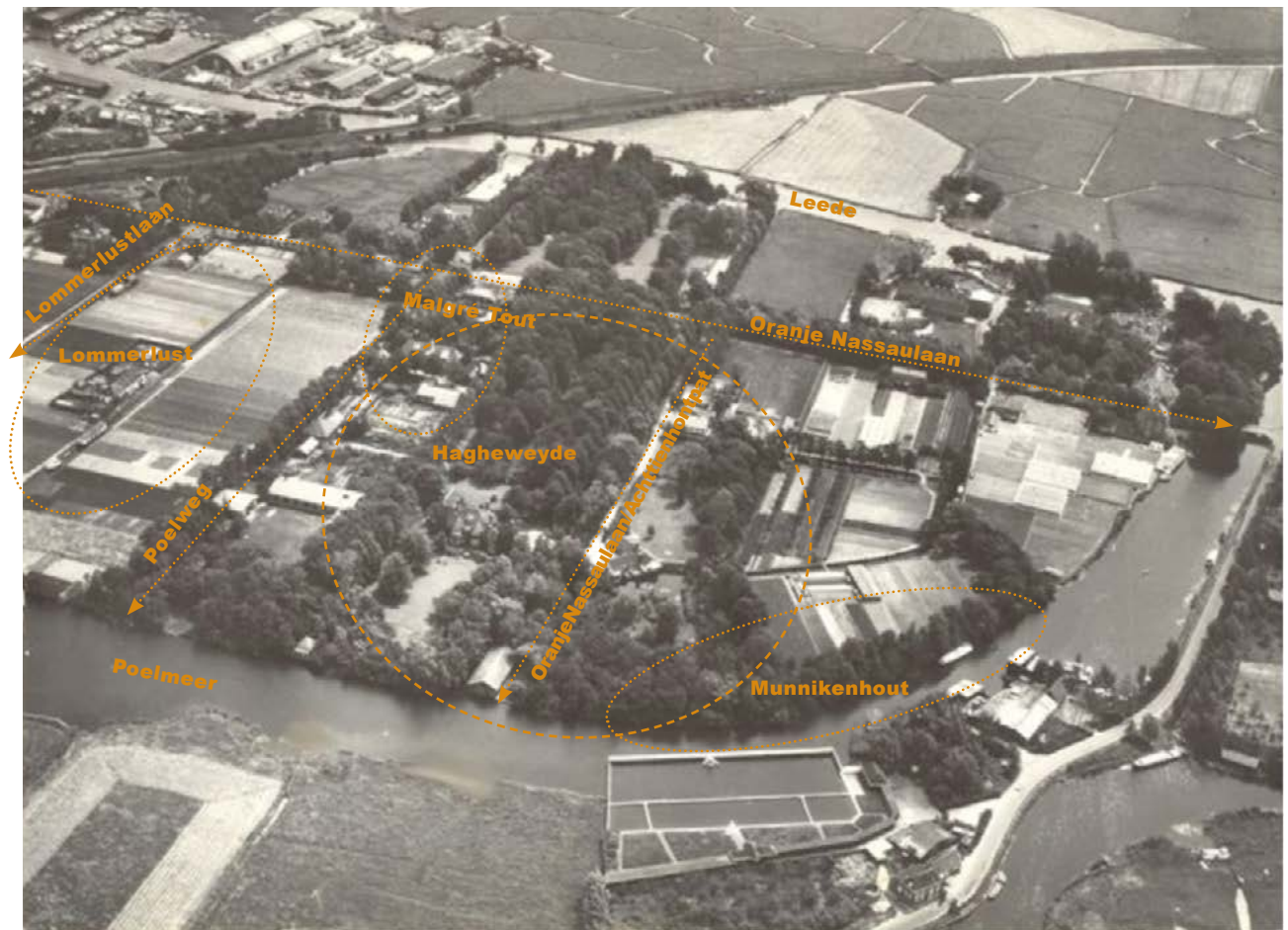
In 1830 wordt ter verkoop aangeboden een optrek- of zomerverblijf genaamd 'Lommerlust'. Het complex is in de jaren 70 van de 20ste eeuw gesloopt. (Oprechte Haarlemsche Courant, 08-05-1830).

Het gesloopte Lommerlust, een luthof temidden van bollenvelden, stond aan de huidige Lommerlustlaan. Deze stede wordt sinds 1811-1832 vermeld op het minuutplan. / Historisch Genootschap Warmelda.

Studenten aan de Land- en Tuinbouwschool Warmonderhof in 1949 (Leidsche Courant, 6 december 1949)

Het onderzoeksgebied in de jaren 60. Het gebied heeft hier nog een duidelijk gemengd karakter van de landhuizen, bollenvelden, akkers en weiden. De bosachtige park- en tuinstructuur van de landhuizen Hagheweyde en Malgré Tout zijn duidelijk herkenbaar. Het Munnikenhout is hierop ook duidelijk te zien. De oevers zijn over het algemeen beplant met houtige opstanden. Vermoedelijk beslaan de landerijen van Hagheweyde en de landbouwschool Warmonderhof ook het deel tussen het Warmonderhek en de Poelweg. / Historisch Genootschap Warmelda.

Uitbreiding jonge woongebieden

Tot de jaren 70, als de land- en tuinbouwschool Warmonderhof naar Dronten verhuist, behoudt het gebied haar groene gemengde karakter van landhuizen met parken en tuinen, tuinderijen, weide- en akkerland. Vanaf eind jaren 70 en begin jaren 90 worden delen van de landgoederen en landbouwgronden verkocht ten bate van de ontwikkeling van woongebieden. In de loop der jaren maakt de groene structuur steeds meer plaats voor bebouwing. Van het Warmonderhek tot aan de weerszijden van de Poelweg blijven, tussen de percelen van de nieuwe vrijstaande woningen, slechts kleine fragmenten openbaar groen over. Het slotenpatroon blijft wel behouden. Uit een krantenartikel uit het Leids Dagblad van 17 oktober 1978 blijkt er onder inwoners onrust te leven over de aantasting van het karakter van het gebied door de nieuwe woningbouwplannen. De ontwikkelaar Aegon belooft echter dat Warmond er een 'wandelgebied' bij krijgt.

- In de jaren 80 wordt het woongebied Lommerlust ontwikkeld met geschakelde eengezinswoningen in een woonhofstructuur aan de Oranje Nassaulaan. Verder naar het Poelmeer toe worden vrijstaande villa's ontwikkeld. Aan het einde van de Lommerlustlaan blijft een klein perceel behouden als openbaar groen.
- In de jaren 90 worden de percelen van Hagheweyde aan de Poelweg ontwikkeld. Ook hier blijft een perceeltje openbaar groen aan het Poelmeer behouden. Ook het park van Hagheweyde aan de Oranje Nassaulaan blijft behouden. De weide ten noordwesten van de Poelweg, wellicht de oude schietbaan van tuindersfamilie Ramp op Lommerlust, is nog open.
- Vanaf de jaren 90 worden ook de percelen tussen het Warmonderhek en de Oranje Nassaulaan/Achttienhontpad ontwikkeld. Kleine fragmentjes openbaar groen, waaronder een smalle strook van het Munnikenhout, en een plantsoen aan de Hagheweyde blijven behouden als snippergroen. De oeverranden langs het Poelmeer worden nu bepaald door afwisselend restanten van historische groenstructuren en tuinen van de woningen.

Poshoistraat 66. Rustig gel. EENGEZINSWONING met moderne woonk. en luxe open keuken. Tot. opp. 36 m², 3 sl.k., badk., royaleolderk. met dakkapel. Vele extra's. Deze woning moet echt van binnen zien, of een bezoek waard! Vr.pr. 212.500 k.k. Inf. Drieman Makelaardij, Voorschoten. Telef. 01717-5933 of 01820-4393. C14ZH

aan Zee
nduin 28
g gelegen vrijstaande
alov
uwde dubb. garage (ver-
nd)
op zuiden, 40 m², open
4 grote en 2 kleine slaap-
veel bergruimte. Desge-
f 575.000. Inlichtingen:
ntoor EIGEN HAARD, Ge

**Exclusieve
landhuizen
in Warmond**

Binnenkort zal een aanvang worden gemaakt met de bouw van drie luxe landhuizen nabij het **Poelmeer**

Deze landhuizen, in het hart van de Randstad, hebben directe verbinding met vaarwater en zijn met een inhoud van ca. 1200 m³ heerlijk vrij gelegen op ca. 3000 tot 5000 m² grond.

Voor hen, die zich een exclusieve woning kunnen ver-

In 1978 worden in de Telegraaf (11-11-1978) 'exclusieve landhuizen' aangeboden nabij het Poelmeer. Dit betreft de woningen aan het einde van de Poelweg.

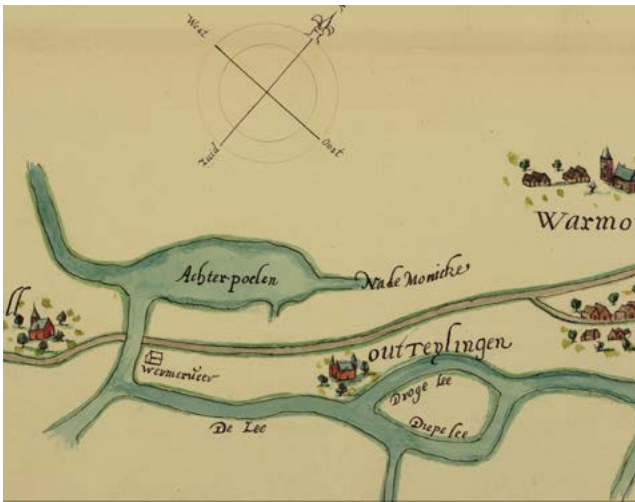

Het intieme en groene karakter van de Oranje Nassaulaan in 1930 / Historisch Genootschap Warmolda.

3. HISTORISCHE KAARTANALYSE

16DE EN BEGIN 17DE EEUW

Delen van het land behoren of behoorden toe aan het mannenklooster dat gevestigd was op de huidige Kloosterweide. Verder had het plangebied een gemengd agrarisch karakter.

Op de kaart uit 1609 wordt met 'na de monicke' waarschijnlijk verwezen naar de eigenaren van het land.

Detail van kaart: Kaart van Warmond met Out Teylingen en Abtspool en Huys te Warmond / Jan Pieterszoon Dou/ 1625 / Archief Erfgoed Leiden en Omstreken.

Op de kaart uit 1625 het plangebied gelegen aan de Achterpoelen (huidige Poelmeer)

Detail van kaart: Kaartboek van de landen toebehoord hebbende aan de voormalige abdij van Leeuwenhorst, gelegen in Rijnland, vervaardigd op last van de Ridderschap van Holland door den landmeter Jan Pieterszoon Dou, en bekrachtigd op 20 Augustus 1625. / Jan Pieterszoon Dou/ 1625 / Nationaal Archief.

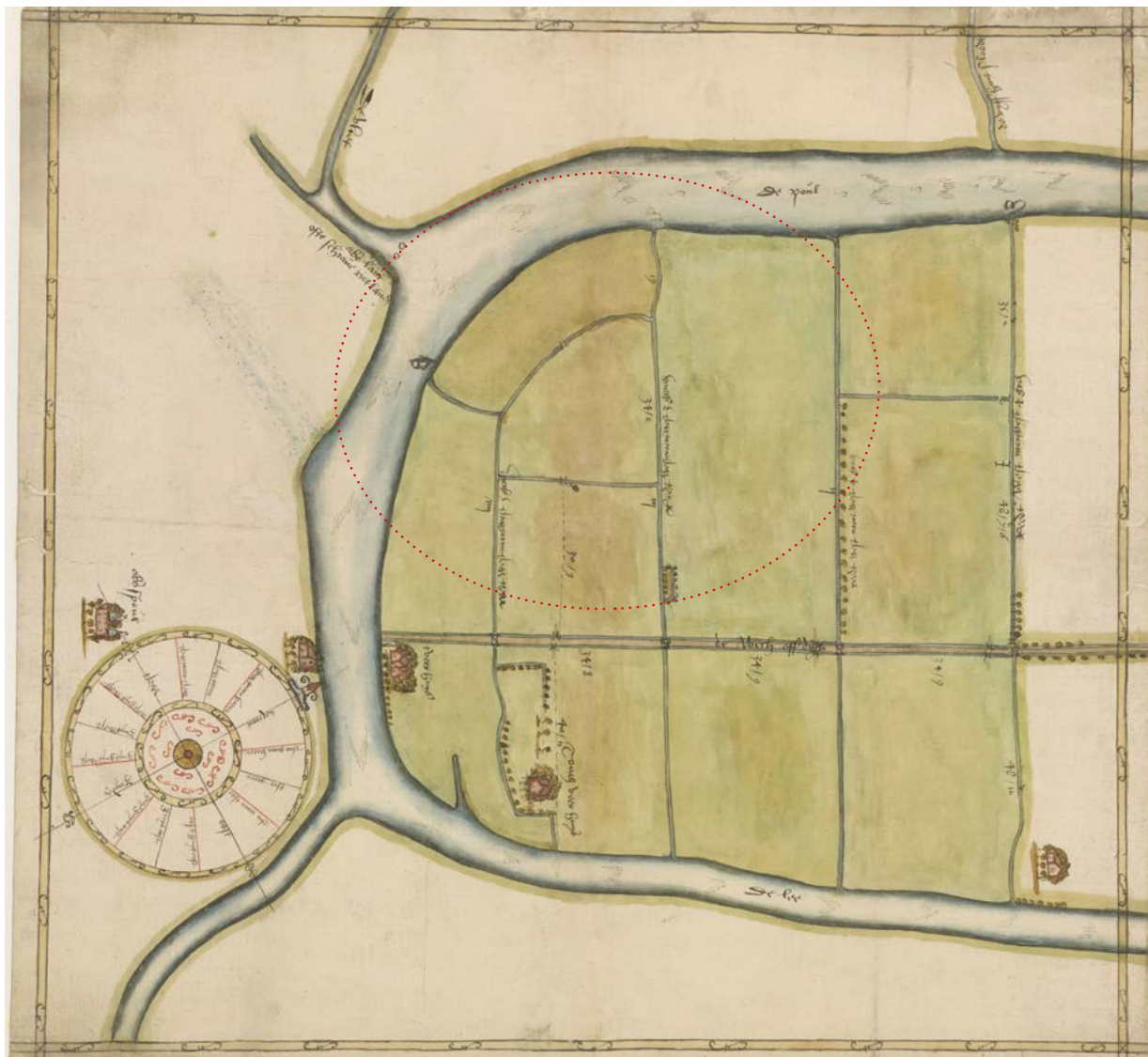

“Al in de 16de eeuw wordt in het onderzoeksgebied melding gemaakt van ‘eertijds het Monikenhout’ ”

Deze kaart geeft de landen aan die toebehoorden aan kloosters. Convent Mariënpool kan verwijzen naar het mannenklooster Marienhaven welke gelegen was op de huidige Kloosterwei.

Detail van Kaart: “Chaertbouck van alle landen Eertijds den Conventen van Roomburch, Marienpoel, Barnaerdijsen, Elff maechen” / Maker: Davidsz, Salomon / 1592-1593 / Archief Erfgoed Leiden en Omstreken.

“Het Munnikenhout en het mannenklooster zijn via Achterpoel/Poelmeer met elkaar verbonden.”

Detail van de Kaart van landerijen bij het Veerhuis.

Beschrijving: Kaart van landerijen bij het Veerhuis, tussen de 'Poul' en de Lee tegenover 'Abtspoul' / Maker onbekend / ca 1650 / Archief Erfgoed Leiden en Omstreken.

Op deze kaart uit 1667 wordt de ruimtelijke relatie met het land waarin op de kaart uit 1625 wordt verwezen 'na de monicke' duidelijker. Het water Achter Poelen (huidige Poelmeer) verbindt het Mannenklooster Mariënhaven met het huidige Munnikenbos.

Detail van kaart: "Chaerte van de vrye Heerlickheydt Warmondt" / Dou, Johannes II / 1667 / Archief Erfgoed Leiden en Omstreken.

TWEDE HELFT VAN DE 17DE EEUW

In de tweede helft van de 17de eeuw is het gebied volledig in gebruik als cultuurland. Het gebruik is gemengd en bestaat uit hak-en geriefhout, boomgaarden, weilanden en bouwland. Het bouwland wordt ook gebruikt voor de tuinderij, waaronder sierbloemen en bollenkweek. De bollenkweek is in de 17de eeuw door Clusius in Leiden geïntroduceerd en slaat goed aan op de oude strandwallen.

I. De kerck tot Warmond

De kerk verkocht dit land bij het Warmonderveer kort na 1739. Het was belast met een erfpacht t.g.v. de Universiteit van Leiden. In 1747 werd het door de Vrouwe van Warmond aangekocht uit de boedel van J.J. van Dijkslouth.

II & III. Pieter Gerrits (van Broecdijk in de Poelgeesterbuurt).

Dit land was in het begin van de 18e eeuw bezaaid met haver. Eind 18e eeuw was nr 2 een bosje.

IV. Pieter Baerthoutss

V. De kinderen van Pr. Nicolaess. van Leeuwen (in twee stukken)

VI. D' erffgenaemen van Pieter Vechterss (Drick Janss. Mescheel tot Rotterdam). Dit perceel was in het begin der 18e eeuw een bosje. In 1802 waren de percelen 6 en 7 boomgaard met vruchtbomen.

VII. Boomgaard en later boerderij Lommerlust

VIII. D' erffgenaemen van Pieter Vechterss.

Het deel van dit stuk teelland dat eigendom was van de Warmondse kerk, werd in 1739 verkocht. Het achterste deel, aan de Poel, was in de 18e eeuw beplant met bos. In 1804 was het gehele perceel "een welwassend elsen en essen hakhout bos", in 1822 een stuk teelland "omgeven door houtsingels".

IX. De wed. van Corn Thijmonss. bruijcker (Dirck Thijmonss. weeskint).

In 1787 was hier een "warmoesierderij met tuinderij met desselfs huizinge" van Jacob Kouwenhoven.

(bron Historisch Genootschap Warmelda / A.van Noort)

Op deze kaart uit 1667 staat aangegeven, waar te achterhalen, wat het gebruik en eigendom van het land was.

Detail van kaart: "Chaerte van de vrye Heerlickheydt Warmond" / Dou, Johannes II / 1667 / Archief Erfgoed Leiden en Omstreken.

EERSTE HELFT VAN DE 19DE EEUW

Begin van de 19de eeuw is het gebied ook nog volledig in gebruik als cultuurland. Delen van het land zijn nu bekaad en onderdeel van de Doodpolder, de buitendijkse delen staan nog in directe verbinding met de Haarlemmertrekvaart. Bos en hakhoutpercelen bevinden zich vooral langs het buitenwater.

- 373. Barones van Barendregt en Warmond (beroep rentenierster)
Weiland, behorende bij tuin en erf van de aan de overzijde van de weg-
gelegen tuin en erf.
- 374. Cornelis Oudshoorn
Bosch, waarschijnlijk hak- of geriefhout
- 375 -377. Erven Kleijnenbergs
Weilanden
- 378 -382. Jan Kouwenhoven (tuinder)
De Kouwenhovens hadden tot in de 20ste eeuw een tuindersbedrijf. op
de OAT staat als beroep dan ook tuinman vermeld.
- 378-379 Weiland
- 380 Bosch
- 381 Tuin/lusthof, waarschijnlijk gemengd bloemen, groenten en
vruchten
- 382 Bosch
- 383-386 Hubertus Pieter Fijkens (beroep rentenier)
- 383 Bosch en schuurtje aan waterkant
- 384 Bouwland
- 385 Huis en erf (waarschijnlijk Lommerlust)
- 386 Bouwland
- 36 - 37 Kastelijn in Warmond
Bosperceel aan water (36) en Weiland (37)
- 38 -40. Jan Kouwenhoven (tuinder)
- 38 Weiland
- 39 Tuin
- 40 Huis, erf en schuur

(Bron Oorspronkelijke Aanwijzende Tafels, Beeldbank RCE)

Minuutplans 1811-1832 geven een weinig gewijzigd beeld ten opzichte van de kaart uit 1667. Uit de Oorspronkelijke Aanwijzende Tafels (OAT) kan het eigendom en gebruik in deze periode worden achterhaald / Beeldbank RCE.

Topografische kaart 1950/ / Topotijdreis.

BEGIN VAN DE 20STE EEUW

Tussen 1910 en 1920 worden de villa's met park-achtige tuinaanleg van Hagheweyde en Malgré Tout (voorheen Melba) gebouwd. Langzaam krijgt het gebied een meer voornaam residentieel karakter. Rondom deze voorname woningen blijven bollenboeren en kwekers actief.

In het verlengde van de oude stede Lommerlust verschijnt aan de Oranje Nassalaan nog een 'Lommerlust'. De tuinderswoning van de familie Ramp. Beide Lommerlusten zijn in de jaren 70 gesloopt.

- A. Stede en lusthof Lommerlust (ca 1800?)
- B. Landhuis en park Hagheweyde 1912
- C. Landhuis Malgré Tout 1913
- D. Tuinderswoning Lommerlust uit 1907

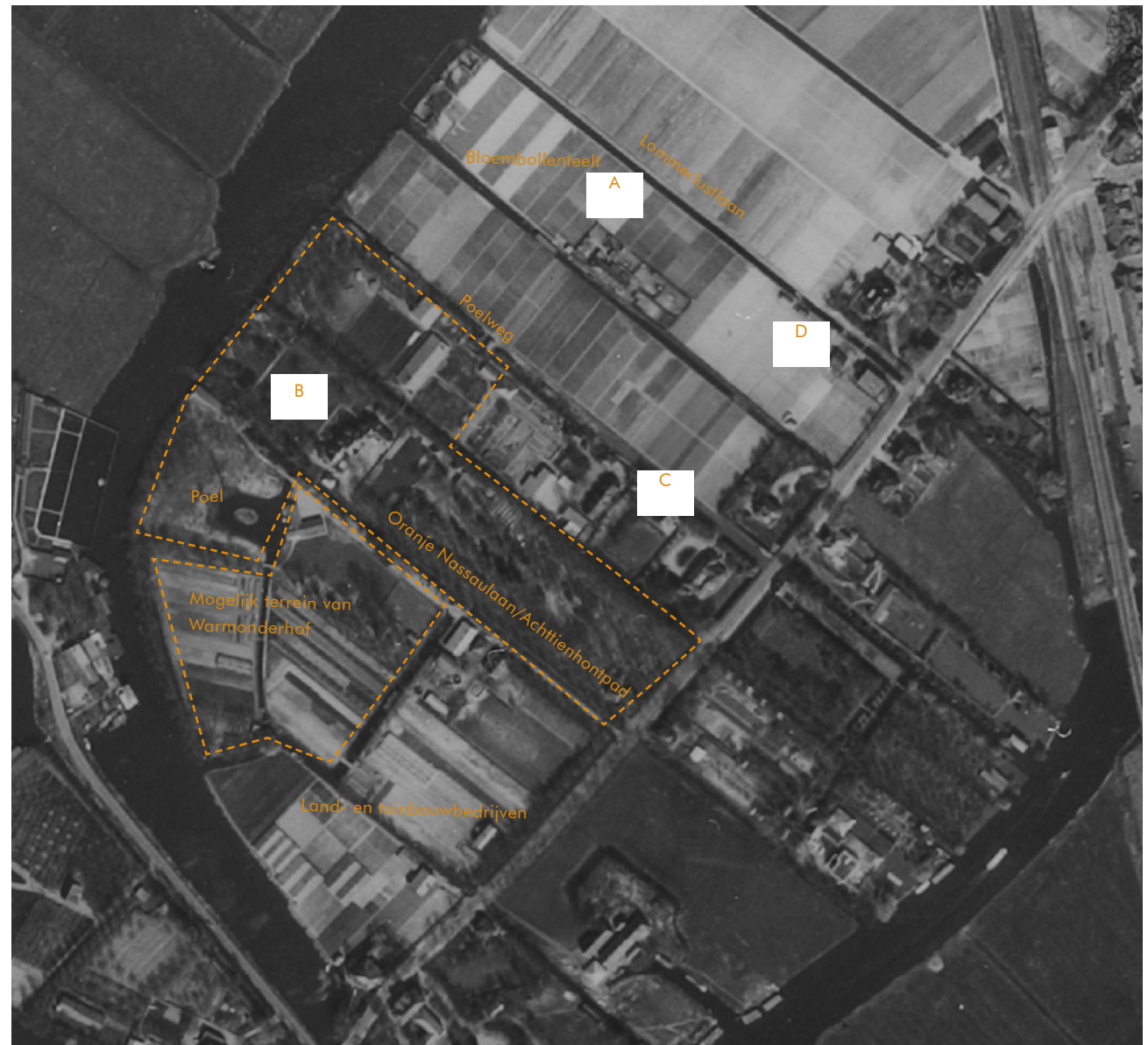

Villa Malgré Tout / Historisch Genootschap Warmelda.

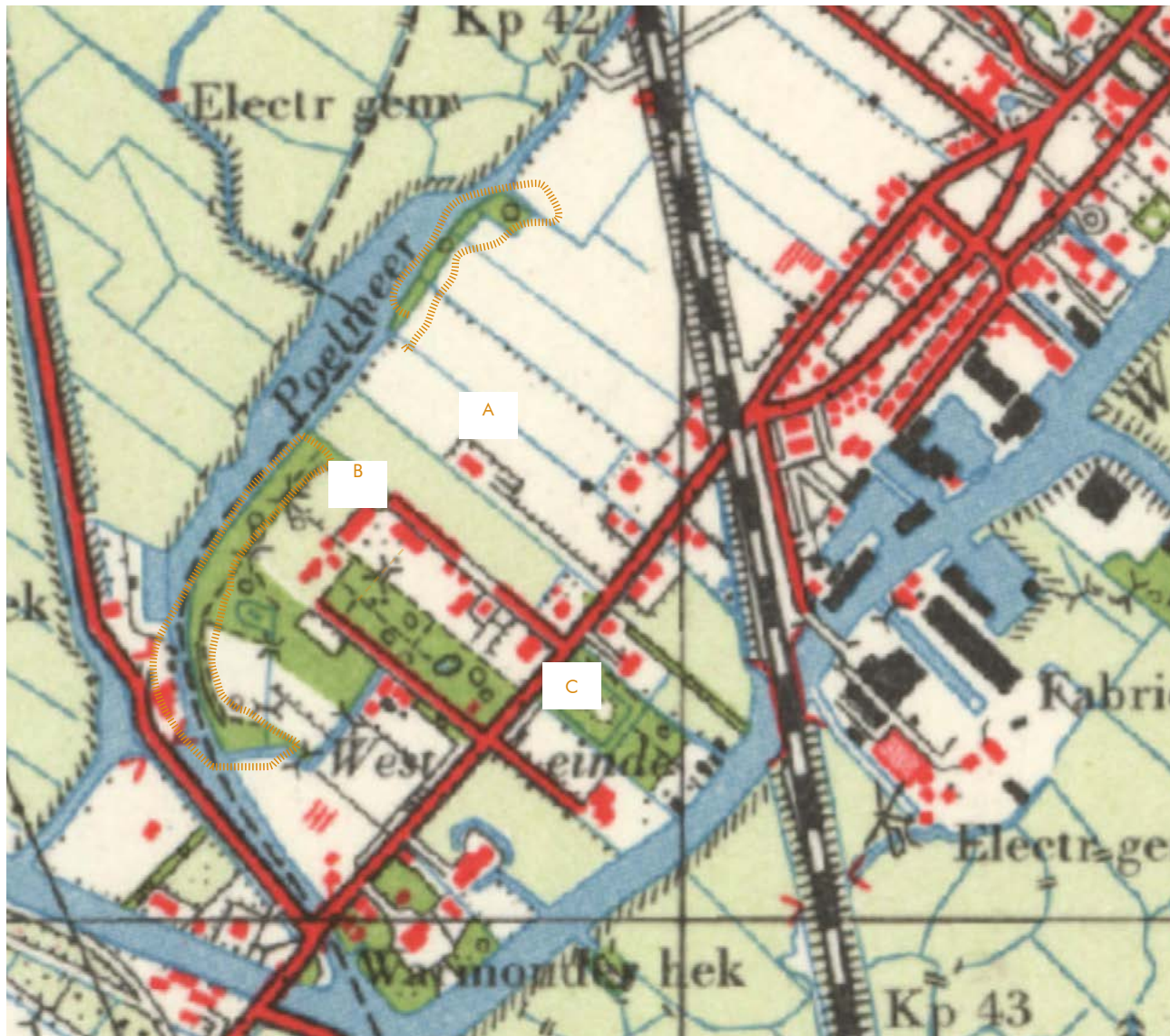
JAREN 50-70 VAN DE 20STE EEUW

In 1947 biedt de familie Menten, eigenaar van Haghe-
weyde, 1,5 ha grond en de helft van het landhuis aan
voor de onderwijsactiviteiten van de biologisch-dyna-
mische Land- en tuinbouwschool Warmonderhof. Het
is onduidelijk welk deel dit betrof. Op het land werden
ook loodsen geplaatst waar de inwonende studenten
woonden. De poel zou ook onderdeel zijn geweest van
de tuinaanleg van complex Hagheweyde. Wellicht was
die in gebruik als visvijver.

- A. Stede en lusthof Lommerlust
- B. Landhuis en park Hagheweyde
- C. Villa Malgré Tout
- D. Tuinderswoning Lommerlust

Detail van luchtfoto uit 1962 / Aviodrome.

Topografische kaart 1960 / Topotijdreis.

JAREN 50-70 VAN DE 20STE EEUW

Op deze kaart uit 1960 en de luchtfoto is te zien dat er zich een vijver bevond in het park tussen de villa en de Oranje Nassauweg. Een zichtlijn zou het huis hebben verbonden met deze waterpartij. Dwars op het Achttienhontpad werd een sloot gegraven.

Wat opvalt zijn de houtopstanden langs het Poelmeer. De noordwestoever van het Poelmeer behield tot nu ook haar groene landelijke karakter. De oevers zijn open van karakter in tegenstelling tot de oostelijke oevers die overwegend met houtopstanden zijn ingeplant.

- A. Stede en lusthof Lommerlust
- B. Landhuis en park Hagheweyde
- C. Villa Malgré Tout

JAREN 80 - 90 VAN DE 20STE EEUW

In de jaren 70 verhuist de Land-en Tuinbouwschool Warmonderhof naar Dronten. De relatief kleine tuindersbedrijven stoppen of vertrekken. De boerderij Lommerlust wordt afgebroken. In de jaren 80 en 90 wordt tussen het spoor en de Lommerlustlaan de wijk Lommerlust gebouwd. Wat betreft ruimtelijke opzet trekt het zich weinig aan van de onderliggende verkavelingsstructuur en de bestaande groenstructuren.

Opvallend is het eilandje dat in de jaren 80 wordt aangelegd in het Poelmeer ter hoogte van de wijk Lommerlust.

A. Wijk Lommerlust

Tot de jaren 1990 blijft de structuur licht bebouwd met een groen mozaiek van half landelijk, half park.

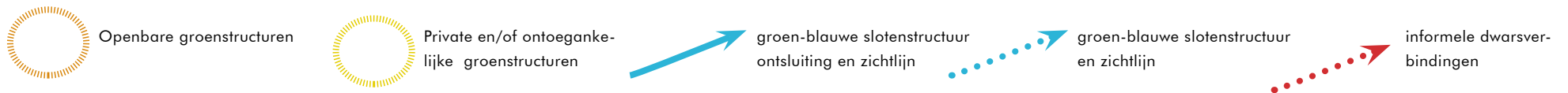
Topografische kaart 2010.

JAREN 90 - NU

Vanaf de jaren 90 wordt ook het zuidwestelijk deel ontwikkeld tot woongebied met vrijstaande woningen. Het gebied heeft nu een overwegend residentieel karakter. Het groen is veelal geprivatiseerd en bestaat overwegend uit tuinen. Enkele fragmenten van de historische groenstructuren zijn behouden. Deze concentreren zich overwegend aan het einde van ontsluitingswegen aan het Poelmeer. De parkaanleg behorende bij landhuis Hagheweyde is een openbaar park geworden, ingeplant met bosplantsoen.

Huidige situatie fragmenten van historische groenstructuren in het onderzoeksgebied. Deze zijn niet altijd openbaar en/of toegankelijk maar maken wel deel uit van de groenstructuur.

4. WAARDERING & BESCHRIJVING GROENSTRUCTUREN

Uit de voorgaande analyses van de groenstructuren kunnen de volgende karakteristieken en kenmerken van het onderzoeksgebied worden benoemd. Daarna volgt per deelgebied een waardering en beschrijving.

Gemengd agrarisch en residentieel karakter

Het onderzoeksgebied had lang een overwegend agrarisch karakter, met tuinderijen, weidegronden voor melkvee, bollenkweek en boomgaarden. Aan de oevers van het Poelmeer domineerden natte bosjes voor hak- en geriefhout. Dit in tegenstelling tot het gebied tussen de Oranje Nassaulaan en de Leede waar zich de buitenplaatsen, voorname huizen en pleziertuinen van de adel en voorname burgers bevonden. Er bevond zich lange tijd één stede in het gebied met een zomerverblijf en luthof, genaamd Lommerlust. Pas aan het begin van de 20ste eeuw ontwikkelden zich de landhuizen met parkachtige tuinaanleg. Hierdoor ontstond het typerende gemengde agrarische en voorname residentiële karakter. Over het algemeen hadden de tuinen van de landhuizen een meer besloten bosachtig aanzien met opgaand groen, waar de bollenvelden en weilanden open en weids waren. Tot de jaren 80 bleef dit gemengde karakter typerend. Vanaf de jaren 90 nam de bebouwing toe en verdween het agrarische landgebruik. Het contrast tussen het besloten residentiële groen en open landbouwgronden is verdwenen. Dit beeld wordt alleen nog ervaren vanaf het Poelmeer.

Verkavelingsstructuur als blauw-groene ruggengraat

De verkavelingsstructuur is vanaf de oorspronkelijke ontginning weinig gewijzigd. Vanaf de Herenweg/Oranje Nassaulaan staat de slotenverkaveling loodrecht op de Leede en het Poelmeer. Afwisselend vallen de sloten samen met de lanen- en/of padenstructuur. De sloten en paden, met een intiem karakter, geven doorzichten naar het achtergelegen Poelmeer. Zowel de Lommerlustlaan als de Poelweg leiden naar kleine groene plantsoentjes die als soort groene balkons uitzicht geven over het Poelmeer. Alleen de Oranje Nassaulaan reikt niet tot aan het Poelmeer. De dwarsverbindingen hebben een informeel semi-privaat karakter. Bij het kruisen van kavelsloten is er sprake van een coulisseneffect langs de lanen en kavelsloten, met doorzichten naar het Poelmeer. De verkaveling van de jonge bebouwing negeert regelmatig de historische verkavelingsstructuur.

Typen historische groenstructuren

Begin 19de eeuw bestond er een afwisselende structuur van laanbomen, bosjes, weiden, tuinen, parkachtige structuren en bollenvelden doorsneden door kavelsloten die doorzichten bieden naar het Poelmeer. Beplanting is een combinatie van streekeigen beplanting als biezen, riet, natte elzen en essenbosjes voor gerief- en hakhout langs de oevers, fruitbomen en geboomte op erven van de tuinders en sierbeplanting en geboomte van de tuinen en parkaanleg van de landhuizen. De restanten van deze groenstructuren hebben niet altijd hun oorspronkelijke karakter behouden.

Zicht over het Poelmeer

Verborgene entree

WAARDERING DEELGEBIED A. MUNNIKENHOUT

Oorspronkelijke functie:	Hak- en geriefbos, weide
Huidige functie:	Bosplantsoen langs oeverpad (gemeentelijk)
Elementen:	Verwilderde houtopstanden langs water met wandelpad
Bepanting:	Bosplantsoen en opschot bestaande o.a. uit: els, es, liguster, berk, veldesdoorn, braam maar ook sierheesters als rododendron, taxus en hulst
Periode:	Middeleeuwen, vermelding op kaart in 1592/1593

Beschrijving

Het Munnikenhout is gelegen in de bocht van het Poelmeer nabij het Warmonderhek. Het land maakte vanaf de middeleeuwen deel uit van een stuk land van 15 ha (oude maat achttien hont) dat door de heer van Warmond werd verkocht aan het nabij gelegen mannenklooster Mariënpool/Mariënhaven (huidige Kloosterwei/kinderboerderij). Hiernaar verwijst de naam Munnikenhout. De minuutplannen uit 1811-1832 en OAT vermelden het als perceel met bos. Gelegen aan het Poelmeer stond het perceel regelmatig onder water en vormde zo een buffer tussen de landbouwgronden en het Poelmeer. Naast het hak-en geriefhout waren dit soort oeverbosjes nuttig bij de eendenjacht en boden ze eventueel vee enige beschutting. Tegenwoordig is het Munnikenhout aangeplant met gemengd bosplantsoen en spontane begroeiing als els, es en veldesdoorn en braam.

Het bosje is toegankelijk voor publiek met een smal wandelpad maar is niet makkelijk te bereiken. Ruimtelijk gezien draagt het bosje vooral bij aan het beeld vanaf het Poelmeer. Het gemengde half-agrari-

sche karakter door de samenhang van tuinen, weiden en hakhoutbosjes langs de oever wordt hiermee in stand gehouden. Het agrarische karakter wordt vanaf de Oranje Nassaulaan niet meer ervaren. Daar domineert het residentiële karakter.

Waardering: Hoge waarde

Motivering:

- Informativiteit t.a.v. relatie met vroege vestigingsplaats van kloosters
- Geconserveerdheid t.a.v. relatie abiotische omgeving van natte oeverbosjes
- Externe ensemblewaarde als onderdeel van gemengd half-agrarisch landschap langs de oever van het Poelmeer
- Representativiteit t.a.v. van kenmerkendheid voor een bepaalde periode en gebied
- Invloed op de ruimtelijke kwaliteit van de oeverzone aan het Poelmeer

WAARDERING DEELGEBIED B. PLANTSOEN HAGHEWEIDE

Oorspronkelijke functie:	Weiland en deel parkaanleg van landgoed Hagheweyde
Huidige functie:	Sierplantsoen
Elementen:	Paden, sloten en bruggen
Beplanting:	Diverse beplanting als plataan, rode- en treurbeuk, zilverspar en diverse sierheesters
Periode:	Vanaf de middeleeuwen weiland en bouwland, in de 19de eeuw tuindersland onderdeel complex lusthof Lommerlust, 20ste eeuw onderdeel van landgoed Hagheweyde en later land- en tuinbouwschool Warmonderhof

Beschrijving

Het sierplantsoen is gesitueerd aan de sloot tussen het Munnikenland en de Hagheweyde middenin de woonwijk. Het huidige plantsoen was tot de aanleg van het landgoed Hagheweyde in 1912 in gebruik als weiland en bollenland. Op kaarten en luchtfoto's uit de jaren 60 is te zien dat het onderdeel uitmaakte van een met bomen beplant deel van de parkaanleg met een grote poel met eiland. Over de dwarssloot stond op oude kaarten ook een brug. Het is denkbaar maar niet met zekerheid vast te stellen dat dit deel van de parkaanleg met sierbeplanting was ingeplant in de landschapstijl.

Waardering: Redelijke waarde

Motivering:

- Herinnerbaarheid t.a.v. relatie met landgoed Hagheweyde
- Informativiteit over ontwikkeling van het landgoed Hagheweyde
- Externe ensemblewaarde: samenhang met slotenpatroon en verkaveling

Pad langs het plantsoen

Restant van westelijk deel van de parkaanleg van landgoed Hagheweyde / luchtfoto uit 1962 / Aviodrome

Gelegen aan slotenstructuur

Entree tot plantsoen met zichtlijn over het Poelmeer vanaf de Poelweg

Uitzicht vanaf het plantsoen

WAARDERING DEELGEBIED C. PLANTSOEN POELWEG

Oorspronkelijke functie:	Hak- en geriefbos, boomgaarden
Huidige functie:	Bosplantsoen, uitkijkpunt
Elementen	Houtopstanden, pad
Beplanting:	Bosplantsoen en opschot bestaande o.a. uit: els, es, liguster, beuk, Amerikaanse eik, berk, veldesdoorn, braam en sierheesters als rododendron en hulst
Periode:	Vanaf de 17de eeuw onderdeel van boerenstede en lusthof Lommerlust en later van landgoederen tussen de Oranje Nassaulaan en de Poelweg

Beschrijving

Het plantsoen bevindt zich aan het einde van de Poelweg aan het Poelmeer. Volgens pre-kadastrale kaarten, minuutplannen en OAT waren hier tussen de 17de en 19de eeuw geriefhoutbosjes en boomgaarden gesitueerd. Het land hoort bij het complex Lommerlust waar een zomerverblijf met landerijen, tuinen en boomgaarden heeft gestaan. Aan het begin van de 20ste eeuw werd het onderdeel van de landerijen en parkaanleg van de landhuizen tussen de Oranje Nassaulaan en de Poelweg.

De entree van het plantsoen geschiedt via de Poelweg aan de Oranje Nassaulaan via een brug over de kavelsloot bij het landhuis Malgré Tout. Aan het einde van de Poelweg, begeleid door een kavelsloot, bevindt zich tevens een weiland dat ook onderdeel uitmaakte van Lommerlust.

Waardering: Redelijke waarde

Motivering:

- Herinnerbaarheid t.a.v. relatie met landgoed Hagheweyde
- Informativiteit over ontwikkeling van het landgoed Hagheweyde
- Externe ensemblewaarde: samenhang met slootenpatroon en verkaveling en oeverzone en als onderdeel van gemengd half-agrarisch landschap aan het Poelmeer
- Invloed op de ruimtelijke kwaliteit van de oeverzone aan het Poelmeer

WAARDERING DEELGEBIED D. WEIDE LOMMERLUST (POELWEG)

Oorspronkelijke functie:	Boomgaarden, weiland en bollenvelden met houtsingels
Huidige functie:	Weide
Elementen:	Elzensingels, weide, kavelsloten, hekwerk
Bepanting:	Elzensingels, rietkragen, grasland
Periode:	Vanaf de 17de eeuw onderdeel van boerenstede en lusthof Lommerlust

Beschrijving

De weide, omgeven door elzensingels en kavelsloten, bevindt zich aan het einde van de Poelweg aan het Poelmeer. Volgens pre-kadastrale kaarten, minuut-plans en OAT waren hier tussen de 17de en 19de eeuw geriefhoutbosjes en boomgaarden gesitueerd. Het land hoort bij het complex Lommerlust waar een zomerverblijf met landerijen, tuinen en boomgaarden heeft gestaan. In de 19de en 20ste eeuw werd het land gebruikt voor de bloembollenteelt en fungeerde waarschijnlijk ook als schietbaan voor de veldwacht- en schietvereniging van Warmond.

De entree van de weide, die niet voor publiek toegankelijk is, geschiedt via de Poelweg aan de Oranje Nassaulaan via een brug over de kavelsloot bij het landhuis Malgré Tout. Aan het einde van de Poelweg, begeleid door een kavelsloot, bevindt zich het weiland dat door coulissen van elzen uitzicht biedt over het Poelmeer.

Waardering: Hoge waarde

Motivering:

- Zichtbaarheid van de verschillende elementen als weide, kavelsloten, elzensingels vanaf Poelmeer en Poelweg
- Herinnerbaarheid t.a.v. het gemengde agrarische karakter in het verleden
- Informativiteit over geschiedenis van Lommerlust en het landschap
- Interne ensemblewaarde samenhang van de verschillende elementen als weide, kavelsloten, elzensingels en entree Poelweg
- Externe ensemblewaarde: samenhang met slotenpatroon en verkaveling en oeverzone en als onderdeel van gemengd half agrarisch landschap aan het Poelmeer
- Invloed op de ruimtelijke kwaliteit van de oeverzone aan het Poelmeer

Entree vanaf de Poelweg, met elzensingels aan de oever van het Poelmeer

Poelweg gelegen aan slotenstructuur, gezien vanaf plantsoen over de kavelsloot

Entree tot plantsoen met zichtlijn over het Poelmeer vanaf de Poelweg

Uitzicht vanaf het plantsoen

WAARDERING DEELGEBIED E. PLANTSOEN LOMMERLUSTLAAN

Oorspronkelijke functie:	Hak- en geriefbos, boomgaarden
Huidige functie:	Bosplantsoen, uitkijkpunt
Elementen	Houtopstanden, pad, gazon
Beplanting:	Bosplantsoen en opschot bestaande o.a. uit: els, es, berk, populier, rietkragen
Periode:	Vanaf de 17de eeuw onderdeel van boerenstede en luthof Lommerlust en vanaf de 19de en 20ste eeuw in gebruik in de bloembollenteelt

Beschrijving

Het plantsoen bevindt zich aan het einde van de Lommerlustlaan aan het Poelmeer. Volgens pre-kadastrale kaarten, minuutplannen en OAT waren hier tussen de 17de en 19de eeuw geriefhoutbosjes en boomgaarden gesitueerd. Het land hoort bij het complex Lommerlust waar een zomerverblijf met landerijen, pleziertuinen en boomgaarden heeft gestaan. In de 19de en 20ste eeuw werd het land gebruikt voor de bloembollenteelt o.a. van de tuindersfamilie Kouwenhoven.

Het plantsoen heeft een open karakter met groepjes en singels van streekeigen beplanting. Het perceel wordt omringd door kavelsloten en biedt als balkon uitzicht over het Poelmeer. Vanaf het plantsoen zijn er dwarsdoorzichten over de omringende groenstructuren met coulisseneffect.

De ontsluiting van het plantsoen geschiedt via de Lommerlustlaan, begeleid door een kavelsloot, met aan weerszijden villa's in een groene setting.

Motivering:

- Mate van zichtbaarheid van het gebied
- Externe ensemblewaarde: samenhang met slotenpatroon en verkaveling en oeverzone en als onderdeel van gemengd half-agrarisch landschap aan het Poelmeer
- Invloed op de ruimtelijke kwaliteit van de oeverzone aan het Poelmeer

Waardering: Redelijke waarde

WAARDERING DEELGEBIED F. EILAND POELMEER

Oorspronkelijke functie:	Poelmeer
Huidige functie:	(Natuur-)eiland
Elementen:	-
Beplanting:	Houtige opstanden, rietkragen, grasland
Periode:	begin jaren 80 aangelegd vanwege aanleg oevers/grondbalans woonwijk.

Beschrijving

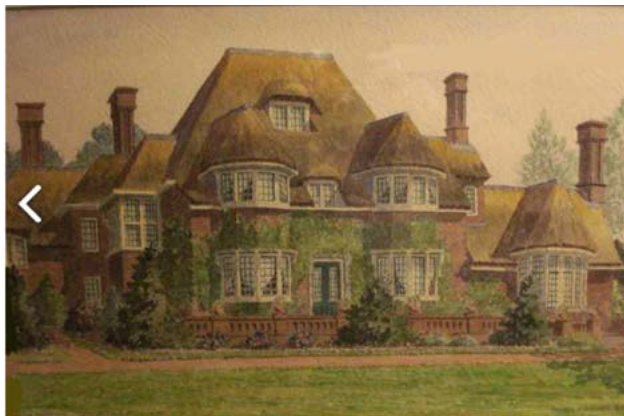
Het eiland is gesitueerd in het Poelmeer ter hoogte van de kavel tussen de Lommerlustlaan en het spoortalud. Het is aangelegd in het begin van de jaren 80 bij de transformatie van bouwland naar woongebied. Mogelijk is het eiland aangelegd vanwege afgravingen bij de oevers en de grondbalans. Het eiland is alleen per boot te bereiken

Waardering:

- Geen cultuurhistorische waarde
Volgens richtlijnen RCE kan na 45 jaar een cultuurhistorische waarde worden toegekend.
- Geen actualiteitswaarde
Volgens richtlijnen van het RCE kan actualiteitswaarde worden toegekend aan onderscheidende jonge structuren en elementen

Entree vanaf de Poelweg, met elzensingels aan de oever van het Poelmeer

Het landhuis gezien vanaf het Poelmeer / schilderij van James P. Power / Historisch Genootschap Warmelda.

Uitzicht vanaf het park met zichtas in 1930 / Historisch Genootschap Warmelda.

WAARDERING DEELGEBIED G. HISTORISCHE PARKAANLEG LANDHUIS HAGHEWEYDE

Oorspronkelijke functie:	Bouwland, onderdeel van lusthof Lommerlust, onderdeel van parkaanleg landgoed Hagheweyde
Huidige functie:	Park
Elementen:	Bosplantsoen, lindenlaan, slingerpad, kavelsloten, bruggen, open plek
Bepanting:	Bosplantsoen bestaande o.a. uit: els, es, liguster, beuk, Amerikaanse eik, veldesdoorn, braam, taxus, vleugelnoot
Periode:	Vanaf de middeleeuwen weiland en bouwland, 19de eeuw tuindersland onderdeel complex lusthof Lommerlust, 20ste eeuw onderdeel van landgoed Hagheweyde en later land- en tuinbouwschool Warmonderhof

Beschrijving

Het park is onderdeel van het rijksbeschermd dorpsgezicht maar is in de toelichting niet beschreven. Het park maakt onderdeel uit van het landgoed Hagheweyde waarvan het landhuis een rijksmonument is. De parkaanleg is geen onderdeel van het monument en dient nader te worden onderzocht middels een tuinhistorisch onderzoek. Hier wordt slechts beknopt de ontwikkeling van het complex beschreven.

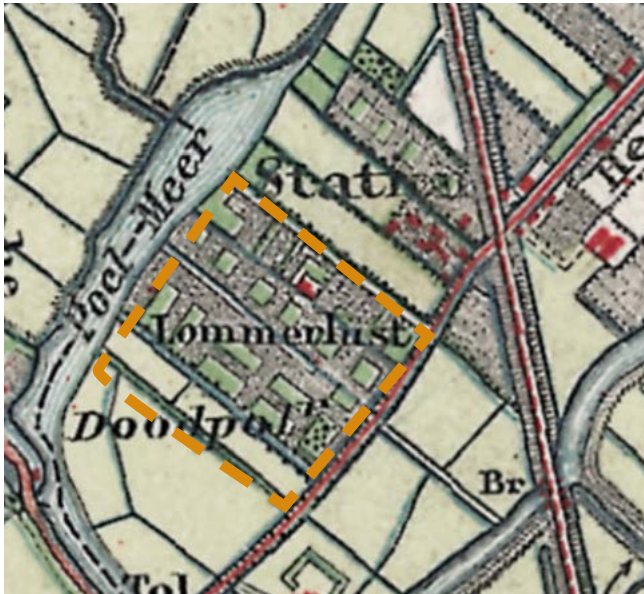
Volgens pre-kadastrale kaarten, minuutplannen en OAT waren hier tussen de 17de en 19de eeuw geriefhoutbosjes en boomgaarden gesitueerd. De gronden horen bij het complex Lommerlust waar een zomerverblijf met landerijen, pleziertuinen en boomgaarden heeft gestaan. Begin 20ste eeuw wordt het landgoed Hagheweyde gebouwd in de Engelse landhuisstijl. Het landgoed kijkt uit over het Poelmeer, een vijverpartij en een park tussen de woning en Oranje Nassaulaan. Op kaarten en een luchtfoto uit 1962 is het gemengde karakter van de bosachtige parkaanleg met slingerpa-

den en zichtas over vijvers richting de Oranje Nassaulaan zichtbaar.

In 1947 biedt de eigenaar, bankier en diplomaat E. Menten een deel van zijn huis en landerijen aan aan de biologisch-dynamische land- en tuinbouwschool Warmonderhof. Deze verhuist in de jaren 70 naar Dronten. Hierna worden de landerijen van het complex verkocht en ontwikkeld tot villawijk. Het park tussen het landhuis en de Oranje Nassaulaan blijft als groenstructuur behouden.

Het park wordt begrensd door een lindenlaan en beukenhaag en wordt ontsloten via Oranje Nassaulaan met bruggen over de kavelsloot die lange doorzichten bieden naar het Poelmeer. Het park bestaat uit enigszins verwilderd bosplantsoen. In het noordwesten richting het landhuis bevindt zich een open plek met enkele monumentale bomen zoals taxus en vleugelnootboom. De vijvers en de zichtas die op historisch materiaal zijn te zien zijn niet meer aanwezig.

Waardering: Zeer hoge waarde

Complex Lommerlust aan het einde van de 19de eeuw

Landgoed en landerijen Hagheweyde in de jaren 40 van de 20ste eeuw

Landgoed en landerijen Hagheweyde in de jaren 60 van de 20ste eeuw met als pachter Land-en tuinbouwschool Warmonderhof

Entree vanaf de Oranje Nassaulaan over de kavelsloten

Omringende kavelstoot tussen de Oranje Nassaulaan en de Poelweg

Open weide met monumentale taxus

Cultuurhistorische Waardenkaart van deelgebieden in het onderzoeksgebied

5. WAARDENKAART & MATRIX

De waardering en beschrijving van de deelgebieden in het onderzoeksgebied resulteert in een waardenkaart en bijbehorende matrix. In de voorgaande beschrijvingen zijn de belangrijkste criteria beargumenteerd.

Criteria	Historische geografie	A	B	C	D	E	F	G
Beleefde kwaliteit	Zichtbaarheid	1	1	1	1	2	1 nvt	3
	Herinnerbaarheid	1	1	1	1	1	1 nvt	3
	Invloed op ruimtelijke kwaliteit	2	2	2	2	3	2 nvt	3
Fysieke kwaliteit	Gaafheid	1	1	1	1	1	1 nvt	1
	Geconserveerdheid	1	1	1	1	1	0 nvt	1
	Authenticiteit (structuur en gebruik)	1	0	0	0	1	0 nvt	1
Inhoudelijke kwaliteit	Zeldzaamheid	1	0	0	2	0	0 nvt	2
	Informativiteit	2	1	1	2	1	1 nvt	3
	Ensemblewaarde intern	0	0	0	2	1	1 nvt	1
	Ensemblewaarde extern	2	2	2	3	2	2 nvt	2
	Representativiteit	2	1	1	1	0	0 nvt	3
waarde		14	10	10	19	9	0	23

<= 10 = redelijke waarde

<= 20 = hoge waarde

> 20 = zeer hoog

1= redelijk

2= hoog

3= zeer hoog

6. ALGEMENE CONCLUSIES EN AANBEVELINGEN

CONCLUSIES

Van de (restanten van de) historische groenstructuren in het onderzoeksgebied is de ontwikkeling in kaart gebracht, beschreven en gewaardeerd. Het volgende kan worden geconcludeerd:

- De groenstructuren zijn versnipperd en gefragmenteerd, stedenbouwkundig zijn de fragmenten matig bereikbaar en verbonden
- Ruimtelijk fungeren de afzonderlijke groenstructuren aan het Poelmeer als balkons, in de dwarsrichting is het coulisseneffect waardevol
- De informatieve en herinneringswaarde zijn bepalend vanwege de bijzonder rijke ontstaansgeschiedenis van het gebied
- De externe ensemblewaarde is vooral bepalend vanaf het Poelmeer. Het karakteristieke 19de en vroeg 20ste eeuwse gemengde beeld van landgoederen, weiden en hakhoutbosjes blijft hier behouden.
- De natuurwaarde van deze onbebouwde groenstructuren aan het Poelmeer kan hoog zijn maar is onbekend

AANBEVELINGEN

Gemengd agrarisch en residentieel karakter

Het onderzoeksgebied had lang een overwegend agrarisch karakter, met tuinderijen, weidegronden, bollenkweek en boomgaarden. Aan de oevers van het Poelmeer domineerden half-natte bosjes voor hak- en geriefhout. Tot de jaren 80 bleef dit gemengde karakter typerend. Vanaf de jaren 90 nam de bebouwing toe en verdween het agrarische landgebruik. Het contrast tussen het besloten residentiële groen en open landbouwgronden is verdwenen. Dit beeld wordt alleen nog ervaren vanaf het Poelmeer. Behoud daarom het afwisselende karakter van de geriefbosjes, weide en tuinen aan het Poelmeer. Stimuleer bewoners tot het aanleggen van oeverbosjes met streekeigen beplanting als elzensingels.

Groene balkons en coulissen aan het Poelmeer

Behoud of versterk het 'balkon' effect en maak waar mogelijk dwarsverbindingen tussen de balkons. Hierdoor wordt de beleving en gebruikswaarde verhoogd.

Verkavelingsstructuur als blauw-groene ruggengraat

De verkavelingsstructuur is vanaf de oorspronkelijke ontginning weinig gewijzigd. Vanaf de Herenweg/Oranje

Nassaulaan staat de slotenverkaveling loodrecht op de Leede en het Poelmeer. Afwisselend vallen de sloten samen met de lanen- en of padenstructuur. De sloten en paden, met een intiem karakter, geven doorzichten naar het achtergelegen Poelmeer. Stimuleer bewoners om de randen van hun percelen naar de sloten toe in te richten met streekeigen beplanting. Deze kunnen de identiteit van het agrarische verleden versterken.

Versterk identiteit van historische groenstructuren

Begin 19de eeuw bestond een afwisselende structuur van laanbomen, bosjes, weiden, tuinen en parkachtige structuren, doorsneden door kavelsloten die doorzichten boden naar het Poelmeer. De restanten van deze groenstructuren hebben niet altijd hun karakter behouden. De combinatie van sierbeplanting en bosplantsoen is niet altijd passend. Stuur bij het beheer en de herinrichting van de gebieden voor herstel van het cultuurhistorische karakter. Kleine elementen als verlichting, banken, hekwerken dienen ook passend te zijn bij het gewenste karakter.

Streekeigen (her)beplanting / bomenkap en inrichting

Bij herplant is groeiplaatsverbetering essentieel om de duurzaamheid van de groenstructuur te garanderen. Bij keuze voor herplant hoeft niet altijd de gekapte soort te worden herplant. Belangrijk is het streekeigen karakter en de klimaatadaptiviteit van de soort. Ook kan de profilering en materialisering van de paden en oevers worden heroverwogen om beter op het historische karakter aan te sluiten.

Samenhang privaat en publiek groen

Veel groenstructuren, omringd door woongebieden, zijn voor hun waarde en kwaliteit afhankelijk van samenhang met het private groen. Aandacht voor invulling en overgangen naar tuinen is nodig om de ruimtelijke kwaliteit te behouden. Werk daarin samen met bewoners. De ontsluiting en wandelroutes verdienen ook aandacht om de beleefde kwaliteit te vergroten.

Tuinhistorisch onderzoek Parkaanleg Hagheweyde

Het complex Hagheweyde maakt onderdeel uit van het rijksbeschermd dorpsgezicht maar is niet beschreven in de toelichting. Nader tuinhistorisch onderzoek en een visie tot herstel/herinrichting worden aanbevolen.

Klimaatverandering en adaptatie

Historische groene en blauwe structuren als natte hakhoutbosjes kunnen bijdragen de gevolgen van klimaatverandering op te vangen en kunnen bijdragen aan het vergroten van biodiversiteit. Nader onderzoek hiernaar wordt aanbevolen.

7. KANSEN PER GROENSTRUCTUUR

In hoofdstuk 5 zijn algemene conclusies en aanbevelingen gedaan op het niveau van onderzoeksgebied. Hier wordt per structuur aangegeven hoe de fysieke kwaliteit, cultuurhistorische waarde en daardoor belevingswaarde van de structuur kan worden verbeterd. Bij transformatie dient uiteraard een afweging te worden gemaakt tussen de huidige en toekomstige gebruiks- en natuurwaarden.

DEELGEBIED A. MUNNIKENHOUT

De groenstructuur heeft wat betreft beplanting een amorf karakter die weinig herinnert aan het oorspronkelijke hak- of geriefbos.

- Karakter van natte hakhoutbos herstellen
- Toepassen van passende streekeigen beplanting van natte hakhout als wilg, els, es en populier
- Beheer, o.a. knotten, richt zich op beeld van agrarisch hakhoutbos
- Zichtbaarheid en toegankelijkheid verhogen

DEELGEBIED B. PLANTSOEN HAGEWEIDE

De groenstructuur heeft een rijke diverse beplanting maar mist een uitgesproken karakter van een sierplantsoen en referentie naar de landschapsstijl.

- Kies voor meer samenhang in beplanting en enkele krachtige kleuraccenten in landschapsstijl
- Enige uitdunning van struiken en heesters zorgt dat de diverse bomen van formaat meer uitkomen

DEELGEBIED C. PLANTSOEN POELWEG

De groenstructuur bestaat overwegend uit verwilderd bosplantsoen met enkele sierheesters. Het gebied mist een duidelijk karakter. Er dient een keuze te worden gemaakt in de identiteit. Cultuurhistorisch gezien is het denkbaar te ontwikkelen tot kleine weide met half-nat hak-en geriefbos langs de slootranden en de oever van het Poelmeer, of als boomgaard met (elzen-) hakhoutsingel

- Duidelijke keuze maken in cultuurhistorische identiteit / karakter van natte hakhoutbos herstellen
- Toepassen van passende streekeigen beplanting
- Functie als ‘groen balkon’ versterken

DEELGEBIED D. WEIDE LOMMERLUST (POELWEG)

Deze groenstructuur heeft een duidelijke eigen identiteit. De samenhang tussen de verschillende elementen en structuren als sloten, weide en elzensingels vergroten de herkenbaarheid en herinnerbaarheid. De aanleg van een verbindingspad tussen de verschillende groenstructuren is denkbaar maar dient zorgvuldig te worden ingepast om het verstilde beeld niet te verstoren.

DEELGEBIED E. PLANTSOEN LOMMERLUSTLAAN

De groenstructuur heeft een open karakter en verbindt daardoor als ‘groen balkon’ de oeverstructuren visueel. Het cultuurhistorische / streekeigen karakter zou kunnen worden versterkt door de beplanting en beheer. Te denken valt bij beheer aan knotten en zachte, natuurlijke oevers middels elzensingels of riet.

DEELGEBIED F. EILAND POELMEER

Het eiland heeft geen cultuurhistorische en/of actualiteitswaarde. Maar kan van belang zijn wegens natuurwaarden. Ontwikkeling kan hierop worden gericht.

DEELGEBIED G. PARK HAGHEWEYDE

Het park is een restant van de historische tuinaanleg van het complex landgoed Hagheweyde. Het park maakt onderdeel uit van het rijksbeschermd dorpsgezicht maar er is weinig bekend van de oorspronkelijke aanleg. Het heeft via de Oranje Nassaulaan een entree met cultuurhistorisch karakter. Het park zelf heeft een wat amorf karakter. Het opgeschoten verwilderde bosplantsoen geeft weinig prijs van het oorspronkelijke karakter van de tuinaanleg. De dwarsverbinding over het terrein van de Poelweg naar de Oranje Nassaulaan is ruimtelijk gezien zeer waardevol maar weinig zichtbaar. Vóór een visie voor het park kan worden ontwikkeld dient een tuinhistorisch onderzoek te worden verricht naar de tuinaanleg van het complex.